

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre	— — — — —	3 frt — kr.
Félévre	— — — — —	1 frt 50 kr.
Negyedévre	— — — — —	— frt 75 kr.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre		2 frt.

Felelős szerkesztő:

Dr. BUZA SÁNDOR.

A lap kiadója:

A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” címére küldendők. (Deák-tér 29. sz.)
Hirdetések jutányos áron vételnek fel.

A lap megjelenik minden szerdán.

A sajtó és az egyházpolitika.

III.

Kezdjük a „Nemzet”-tel, félhivatalos kormányparti lap ez, a pártkassából és kormánytól fizetve s a kormánypartból kiválgalag a protestáns Tiszagárdának közlönye, a mely miután 20 éves uralma alatt a politikai és társadalmi korrupciót meghonosította és a kath. egyházat lassu, de folytonos jogkorszásokkal és enerválással meggyengítette, az egyházüldöző politikának hirtelen fölvetésével vészes üszköt dobott a nemzet közé, hosszú időkre felzavarván égető szükség nélkül az ország belbékéjét. Ez a lap, a mely az egyházpolitika miatt Kalocsáról kibukott szerkesztőjével s többnyire szabadkőműves és protestáns munkatársaival folyton támadja a kath. egyházat, hü tükre a Tisza-klikt tervei- és törekvéseinek.

A „Magyar-Ujság” a kormánypart másik félhivatalos közlönye s bár irányban egyezik a „Nemzet”-tel, inkább Wekerlének és a személye köré csoportosuló pártárnyaltnak organuma. A nemzeti pártot ott hagyó s jutalmul a kormány számos kegyét élvező Fegyvergy szerkesztése alatt, a ki kiméletebb ugyan a Nemzetnél a kath. egyház iránt és mint az ugynevezett „jó katolikuskok” prototiponja, olykor hizeleg is a papságnak, a mikor a kormánypolitika érdeke

kívánja, de épen ezért rosszabb a nyílt ellenségé, mert báránybőrbe öltözve végzi a farkasokkal ugyanazon pusztító munkát. Ez a lap volt az, a mely mikor Wekerle Szatmárt járt, nagy tökélet csinált abból s magasztalva említé, hogy 3—4 pap is megjelent Wekerle tiszteletére a vasuti peronon, — mikor pedig ugyanezen papságból 4-en Ugron bankettjén is részt venni mertek, — csak hogy Ugron ultramontán hirbe hozza — még nyílt hazugsághoz is folyamodva említé föl, hogy a 83 bankettező nagyobb része pap volt s Ugron mellett Novák nagyprépost fényes segédlettel pontificálta végig az ebédet — holott a 83 közt 4 mond négy pap volt csak jelen. Ime a liberális igazság és lelkiismeretesség classicus példája.

A „Pesti Hirlap”-ra elég csak annyit mondani, hogy a kath. egyház legádázabb ellenségének, az egyházból kiközösített szabadkőműveseknek közlönye, a valóságüldöző egyházpolitika legdühösebb s leglelkiismeretlenebb védője, a hatalomra vágó modern műveltségü zsidóság legfőbb organuma — s miután a kormány szintén az ő céljainak megvalósítására tör, — hosszú idő óta tolja hiven a kormány szekerét.

A „Pesti Napló”, mióta a kormány a vele érdekszövetséget kötött zsidó „Haas és Deutsch”-ezég utján megvásárolta az

hatlan dolog tehát, hogy a hosszú száru esizma elegáns és szalon-öltözet. Ezzel rendben volnék, csak még az iránt van némienemü kétségem, hogy vajjon a szerkesztőség befogadja-e szalonjába ezt a butordarabot, a mit én ugy a nagyjából összetakolva neki felajánlok?*)

Megvallom, ez egy kicsit aggaszt, mert hát mi esürés, mi csavarás benne, én inkább ahhoz vagyok szokva, hogy a butordarabokat számba vegyem, mint sem hogy azok készítésével foglalkozzam. Valóban arra a vakmerőségre nem is vállalkoztam volna, hogy ha annak a fő- és székvárosi lapnak világraszóló műizlése annyira meg nem hatott volna. Most már átléptem a Rubikont, többé vissza nem retirálhatok. Dicsőség, vagy vérző sebek váraoznak rám, mind egy, én elszántan fogok küzdeni a legujabban felfedezett műizlés fegyvereivel és ha nem sikerül könnyü szerrel diadalmaskodni, akkor az érvek megszámlálhatatlan lövetü revolverét szegezem a szerkesztő ur mellének. Ha egyéb nem, ez bizonyosan hatni fog, mert a szerkesztő ur olyan finom idegzetü ember, a ki minden keletlenséggel, szemben a türelem villámhárítójával biztosítja magát.

*) Előzékenységünk kipróbált jó barátaink iránt elhetőleg legmolegobb. Szerk.

egyházüldöző politika támogatására, telivér egyházüldöző kormányparti lap lett zsidó szerkesztőséggel és többnyire zsidó munkatársakkal, kik minden alkalmat megragadnak a kath. egyház támadására és kisebbitésére.

Az „Egyetértés” a függetlenségi párt azon radikális irányát képviseli, a mely az Eötvös Károly — Hermán — gr. Károlyi Gábor triumvirátusa köré csoportosul. Ezzel minden meg van mondva róla. Mind a három hirhelt férfiú a kath. egyház iránti nagy gyűlöletéről ismeretes. Eötvös nagy előharzosa a protestantizmusnak, Hermán és gr. Károlyi Gábor maguk hitetlenek lévén ellenségei minden vallásnak. Mind a három nyíltan hirdeti a kath. egyház vagyonának elrablását. Az „Egyetértés” belmunkatársainak nagyobb része zsidó levén, e lapot is a zsidó mercantilismus egyik fő szóvivőjének tartják. Nem csuda hát, ha minden izében kath. egyházellenes és így buzgó hive a kormány egyházpolitikájának.

A „Magyar Hirlap” Horváth Gyulának, a protestantizmus egyik fő emberének vezetése alatt a protestantizmusnak elismert és nyíltan bevallott közlönye a napi sajtó terén. Az egyházpolitika fölvetése előtt ellenzéki volt s Apponyhoz szított, — azóta Horváth Gyulával együtt kilépett az ellenzéki s ez csak „pour l'honneur” a látszat kedvéért tartván meg némely kérdé-

Egyébiránt azt hiszem, hogy nem is lesz szükséges ilyen kemény fegyverhez nyulnom, mert a szerkesztő ur először is sokkal udvariasabb, hogy sem az ajándékot visszautasítsa, másodsor, ő igen jó barát, jóllehet világi pap és nem kapuczinus. Két dolog mindig szokott sikerülni vele szemben: először, őt megajándékozni valamivel; másodsor, potom áron kapni tőle olyan tárgyat, a mire ő ráunt. Mindenki beláthatja tehát, hogy a szerkesztőnek ily gyöngéd tulajdonságaira támaszkodva, reményem oly mélyen gyökerezik, hogy azt még az afrikai eziklon sem képes jelentékeny módon meggyöngíteni.

A bizalom fegyverével felvértezett szólok hozzád, szerkesztő barátom, arra kérve tégedet, hogy barátságunk révén vedd fel szalonod raktárába ezt a középkori butort és ha lehetséges, értékesítsd addig, mielőtt ráunnál. Ne nézd az összefüggés gyarlóságát, hanem tekintsd inkább az anyagot, a melyből készült. Ez mindenestre szolid. Tudod, ha ügyesen alkalmazod, még ebben a szédelő világban is akad vevője elég. Egyre kérek még, mielőtt lemondanék a tulajdonjogról, hogy az utolsó szót alkalmilag engedd át nekem, mert erről le nem mondhatok. Hogy miért? Azt majd megtudod későbbben.

TÁRCZA.

Szólj a hazugsághoz: Becses nevét kérem!
Feleli hetykén: Euphemismus!
És a denaturalizált szemérem
Egyszerűen csak: Naturalismus!

Az utolsó szó.

Olvastam egy nagy tekintélyü fő- és székvárosi lapban, még pedig nem is olyan nagyon régen, hogy a szalonokban nem szabad mesterkéltnak lenni. Itt a rendtelenség felel meg legjobban az antik műizlésnek. Kétséget sem szenved, ezt feltétlenül elhittem, mert mód felett hozzá vagyok szokva a tekintély respektálásához.

No, gondoltam magamban, ez már aztán praktikus igazság, ennek tán még én is hasznát vehetném!

Ugyan mi is gátolhatja engem továbbra is abban, hogy be ne rukkoljak a „Heti Szemle” szalonjába? Nincs ugyan lakkezipóm, de van hosszú száru esizmám! Már pedig erős meggyőződése s remélhetőleg a t. olvasóközönség is egyetért velem, hogy a lábbeli olyan elbírálás alá esik, mint a debreczeni kolbász: annál jobb, minél vastagabb és minél hosszabb. Elvitáz-

sekben, — a protestansokkal együtt nagy buzgón tolja a kormány szekerét. Nem esudá tehát, ha szintén ellensége a kath. egyháznak.

A „Pester Loyd“ — mely teljes életében mindig a hatalmon levő kormányt támogatta, most is egyik legfőbb támasza a kath. egyházellenes kormánynak. Belmunkatársainak legnagyobb része zsidó lévén mint a zsidó hatalmi és kereskedelmi érdekeknek egyik fő organuma ismeretes. Mint német nyelvű közlönykövetítő levén hazánk és a külföld sajtója között, bizonyos mérséklet és tárgyilagosság színezetével bír, de mint a háttüvegű álló érdekszövetkezetek képviselője a lényegben és czélban szintén a kath. egyház ellen működik, annak galant, keztüös kezű, de nyílt és határozott ellenfele.

A „Budapesti Hírlap“-ról nem tudjuk mit mondjunk. Fő jellemvonása a magyarság erős védelme nyelvben, intézményekben, politikában. Általában tárgyilagosságra és alaposra törekszik. Keresztény alapon áll. Politikai iránya azonban? . . . Nem tudható. Állásfoglalása az egyházpolitikában? . . . Nem érthető. Az egyházpolitika inaguralásakor maga se tudta, mit csináljon. Ma ellene szót nyíltan, határozottan, már másnap ugyanoly módon mellette, de tulnyomólag mégis, ellenzékeskedett. Egyszer csak épen a kormányra nézve a legkritikusabb időkben, akkor a midőn a kormány a közvélemény megdolgozása végett a Haas és Deutsch-czég által a lapokra nagy sikerrel kivetette a hálóját, — több héten ugyanazon egységes tónusból, mint a többi, zengte a kormány dicsőségét és az egyházpolitikai javaslatok egyedül üdvözítő voltát, mintha csak kiadott paranasszóra szólna. Nem gyanúsítjuk, mert rosszat nem tételezünk föl róla, de ez a következetlenség érthetetlen előttünk. Most már a „Bp. Hírlap“ úgy látszik, ismét a régi. Nem tudjuk, mit mondjunk róla.

A „Budapest“ a függetlenségi anyapárt egyik önkényes közlönye, hiven tük-

Nem a középkorban történt. Sokkal később. Tanuk még most is bőven akadnának. Azt kérde egy serdülő leányka alkalmilag az iskolában — kíváncsian várva a feleletet — : mi az oka annak, hogy leányoknak nem szabad ministrálni? A felelet határozottan így szólott: ez azért van így, mert ha leány ministrálna, akkor a misében soha sem lehetne tovább jutni a Kirie eleison-nál. Ugyanis az egyház ebben a párbeszédben a papnak itéli oda az utolsó szót; ámde a leány ezt semmi áron sem volna hajlandó átengedni és így nem is lehetne tovább folytatni a misét. — A kérdező leányka annyira meg volt győződve a felhozott érv alaposágáról, hogy a kételyek utolsó ránca is eltűnt homlokáról és nyugodt megelégedéssel foglalta el ismét ülőhelyét.

A tanárnak szegő ütött a fejébe a leánykának ez a nyugodt önmegtágadása, mert habár előbb is tudta az utolsó szónak nagy horderejét, ámde arról, hogy a női-nem ezt szintoly öntudatosan használja, még a zsenge korban is — csak most győződött meg egész alaposan. Aztán mondja még valaki, hogy a nő nem tudja a saját érdekeit kellőleg védelmezni. Lám a nő nem tanul filozófiát, mégis rendelkezik annyi élet-filozófiával, hogy az önvédelem egyik hathatósabb fegyverét az utolsó szót, soha sem engedi ki a kezéből. A nő meghalni tud, de hallgatni nem. És ebben rejlik a nő

rösvén vissza az egyházpolitika terén is a párt kebelében levő irányokat, iparkodván megőrizni tárgyilagosságát.

A „Bp. Pester Tagblatt“ a nemzeti párt egyik német nyelvű közlönye, tárgyilagosságának és jó akaratának több jelével a kath. egyház iránt.

A zsidósággal, protestantizmussal és szabadkőművességgel szövetkezett kormánynak lapvásárlásai, továbbá az egyházpolitika miatt a polit. pártokban beállott szakadozás az utóbbi időkben három új napi lapot hozott létre: a „Hazánk“-at, „Magyarország“-ot és „Nemzeti Ujság“-ot.

A „Hazánk“ a kormánypártból az egyházpolitika miatt kivált Szapáry-Tibád-Asbóth stb. tekintélyes párttörödédek közlönyének tekintetik. Nagy gonddal és szakavatottsággal karolja fel a földmivélés elhanyagolt ügyét, a zsidóság és tőke mercantilismusával szemben, melyet a kormány — ő tudja miért — tulságos mértékben dédelget. Ez a lap — úgy látszik — ment a zsidóságnak mind nagyobb tért hódító befolyása alól, s keresztény alapon áll jóakarattal a kath. egyház iránt.

A „Magyarország“ a függetlenségi párt egyedüli hivatalos lapja, élénken szerkesztve. Rövid fenállása daczára nagy népszerűsége és befolyásra tett szert, a mit függesége, igazságszeretete, nyíltsága, magyarsága s correctsége miatt, méltán megérdemel. Az egyházpolitikában, mint a függetlenségi párt többsége, a polgári házasság híve ugyan, de nem szolgálja a kormánynak, mint az Eötvös „Egyetértése“ — úgy látszik, nem radicalis s liberalismusa nem hamis, nem szemfényvesztő, mint a kormányé.

A „Nemzeti Ujság“ az Apponyi párt hivatalos közlönye, e párt ismeretes állásponjtját véde és támogatva. Az egyházpolitikát szeretné bevezetett ténynek tekinteni, hogy ne zavarja többé a nemzeti párt egyéb törekvéseit. Csakhogy aligha nem esalódik, mint már annyiszor esalódott e párt, a mely

ereje. Ez az a parittyá, melylyel utoljára is úgy sujtja a férfit homlokán, mint Dávid Góliátot. Nagyon sovány vizsgálatás az a férfire nézve, hogy az okos enged, mert ez nem egyéb, mint világsi fegyver-letétel. Talán azért is nem adnak ügyvédi diplomát a nő kezébe, mert akkor a férfi kollegának mindig vesztett pere volna s hozzá még az igazságügyi palotát is a városon kívül kellene építeni.

Hogy milyen fontos az az utolsó szó, azt husz éves koromban tapasztaltam először. Azóta is igen gyakran megújul emlékezetemben az a jelenet, melynek szemés fültanuja voltam. Volt egy eleven, fürgé barátom, a ki már gyermekkorában nagyon szerette nemesak a testező gimnasztikát, hanem a szellemi kardesörtetést is. Azt mondja nekem egy alkalommal — éppen vakáció volt — menjünk el a megyegyülésre, sok érdekes dolgot lehet ott hallani, a min az ember elmulathat. Szívesen engedtem barátom felszólításának, hiszen még ezen a téren semmi tapasztalatom sem volt. Csak a gondolat volt gyorsabb a mi lábunknál s mi ott teremünk a megyegyülésben. Itt úgy látszik, nem számítottak még a nagyjából sem két ilyen nagyreményű fiatal ember jövetelére, azért nem is várakoztak utánunk, hanem elkezdtek a gyűlést nálunk nélkül is. A gyűlés tehát már akkor javában folyt, midőn a terem kardos öre a kettős szárnyu

mindenben csak a parlamenti pártnak viszonyait mérlegelve, mindenben csak a féluton megállva, majd ide, majd oda hajolva, a helyett, hogy magának a félvezetett nemzetnek valódi közvéleményére és érületére támaszkodnék, melyet — úgy látszik — nem ismer, meddő taktikázással vesztegeti idejét és erejét. Pedig ha határozott és nyílt programmal az egyházpolit. ellenzék keresztény-conservatív pártjának élére állana, vagy állott volna már régebben, a nemzet nagy többsége követné zászlaját.

Van még egy pár alsóbb rangú polit. napilap is a felsoroltakon kívül — így a „Neues Pester Journal“ „Polit. Volksblatt“ „Szabadszó“ stb. — a nép alsóbb rétegei számára; ám, ha megemlítjük, hogy ezek is mind a zsidóság kezei közt s befolyása alatt állnak, ezzel mindent megmondunk rólok.

Ime ily képet tár elénk hazánk politikai sajtója. Látjuk ebből, hogy a tulnyomó nagy résznek háta mögött részint a zsidóság, részint a protestantismus, részint a szabadkőművesség érdek szövetkezetei állanak, a melyek a jelenlegi kormányban érdekeik hatalmas támogatóit látván, ők is tüskönbokron s az eszközök válogatása nélkül erősítik hatalmát. A kath. egyháznak a nemzet 900 éves multjával összeforott nagy érdekeit a hatalomra jutott, ellenséges szövetkezetek támadásai ellen — úgy szólván nincs a ki a napi sajtó terén nyíltan és harározottan védje. Mert azon néhány újabb lap, a mely nem áll e szövetkezetek szolgálatában, sőt reactióképen épen ellenük lépett sorompóba, sem elég bátorsággal, sem elég nyíltsággal és az egyházpolitikában szakismerettel nem bír arra nézve, hogy az ellenkező jobb irányban nagy hatást gyakoroljon a közvéleményre. Csak leplezett, oltaltámadásokat intéz, gurilla-hareztot folytat, kerülő utakat tesz, mintha félne a nyílt hareztól, pedig e nélkül nem intézhet döntő csapást az ellenségre.

Egyedül a „Magyar Állam“ küzd nyílt

ajtó felét kettőnk számára kinyitotta, ezzel jelezvén a beléphetés hivatalos aktusát. Mi érezvén azt, hogy hivatlanul érkezünk, habár hivatalos uton jutottunk be, azért az ajtó megett foglaltunk állást. A megyei notabilitások — az alispánt sem véve ki — ránk való tekintettel, mind állva beszéltek s csak azután foglalták el ülőhelyeket ismét a zöld asztal körül, midőn előbb hol arczczal, hol háttal előttünk meghajtották magukat, a szerint, a mint állásbeli pozíciójuk ezt megengedhette. Ekkor tapasztaltam én először, mennyire udvariasak az öreg urak a vendégek iránt és hogy mily fontos az utolsó szó!

A megyegyülés szereplői az elnöknek jobb és baloldalán foglaltak hol ülést, hol állást, a szerint, a mint hallgattak, vagy beszéltek. Ezzel volt kifejezve a politikai irány, melyet az illetők meggyőződésből követtek.

A mint a beszédből kivehettem, arról volt szó, hogy a kormánynak a leiratát tudomásul vegyék-e, vagy sem. Feláll egy jobboldali, java korában levő férfiú — úgy emlékszem, szalon-kabát volt rajta és czvikker az orrán — ez az ur oly ellenállhatatlan érvekkel bizonyította a tudomásvétel szükségességét, hogy én egészen elrészékenyültem a beszéd hatása alatt, többszöri fejbőlintással fejeztem ki elismerésemet a nagytudományu férfiú iránt. Erre felállott a baloldalon egy

sisakkal, bátor meggyőződéssel, emberfeletti erővel egy nagy táborral szemben majd mindenkitől üldözve, gyűlölvé, támadva, — de az igazság és jog fegyverével, mint egy kis Dávid az óriási Góliáthokkal szemben meg nem törve s minden támadást győztesen visszaverve. Affectálva kicsinylik, de félik, mert látják, hogy hatalom van a kezében: az igazság, a jog, a jövő és az előbb utóbb bekövetkező, de biztos győzelem.

Politikai szemle.

Egyházpolitikai válság, gazdasági válság. Ez az a két komor felhő, a mely csak nem akar oszolni hazánk egéről. Azok az események, melyek a közel mult napokban nagyobb mértékben vonták magukra a figyelmet, mind csak egy-egy villámok, egy-egy félelmetes dörgések, melyek majd az egyik, majd a másik komor felhőből törnek ki. Nyomasztó a helyzet már most is. Mindenki szeretne szabadulni tőle. Villámhárítókat próbálnak felállítani, hogy ki ne gyuljon az állam-épület. Szeretnék elűzni a fellegeteket, ha lehetne. Némelyek látva a közelgő vihart, csak saját bőrüket iparkodnak biztonságba helyezni. Mások oktalanságukban úgy tesznek, mint a cigány: szénakazalba dugják a fejüket. A többit hadd üsse a menykő. De azért a vihar csak közeledik. Mind sürűbbek a vilámok. Mind félelmetesebbek a dörgések.

Az országot agyonboldogító álliberálisok, a kik az egyházpolitika viharát földidéztek, most látva a rombolást, a mit végeztek, megijedtek pyrrhusi győzelmök következményeitől. És a ki fél, az a maga bátorságát nagyokat kiált. Jaj annak, a ki a „törvény“ ellen fölemeli szavát. Koörciziv eszközökhöz nyulunk. Így kiáltanak a győztesek Nagy-Bányán Wekerlével. Ez az első villámhárító. — Megvittuk a harezot, most

éltesebb ur, zsinóros attilában és egyet pödörítve kikent bajuszán, úgy tönkresilányította az előtte szólónak minden érvét, hogy bennem a lepnagyobb foku méltatlankadás érzete támadt a jobboldali szónok iránt. Nagyon resteltem a dolgot, hogy így felsültem annak a kormánypárti szónoknak. El voltam teljesen határozva, hogy részemről nem fogom tudomásul venni a miniszter leiratát.

Alig fejezte be a beszédét ez a jóizü magyar ember, — a kit én egy gondolatbeli „bravó“-val jutalmaztam — megint felállott egy jobboldali frakkos ur és behunyva egyik szemét, — a másikon monokli volt — úgy kiporolta szót a magyar attilát, annyira kimutatta a baloldali szónok álláspontjának tarthatatlanságát, hogy én monokli nélkül szintén félszemmel néztem rá, svindlernek tituláltam úgy magamban az attilás öreg urat és baloldali álláspontomat ismét jobboldalivá változtattam. Amde az öreg ur pártja sem engedte magát ilyen könnyű szerrel lekaszaboltni, miért ujfent mozgósított egy szónokot saját táborából, egy körszakálu, vidám tekintetű, sarkantus csizmás, mintegy 50 évesnek látszó ur személyében. Ez az ur most már igénybe vette a jobboldali szónokkal szemben nemesak a logika és a dielektika, hanem még a matematika fegyverét is és számokkal kimutatta, hogy nem az ő pártja svindler, hanem a jobb oldal. Mindenki természetesen fogja találni, hogy

már legyen béke. Ezt kívánja a haza érdeke. Hazaáruló az, a ki még most sem nyugszik bele a már bevégzett tényekbe. Ezt hangoztatják a békebontó álliberálisok tele-tüdővel. Ez a másik villámhárító.

De azért a villámok nem szűnnek. A jó „liberális“ urak nem veszik észre, hogy villámhárítókul nem jó vezető aczél, hanem csak ijesztő szalmaesővát állítottak föl, a melytől senki sem ijed meg. Mert hiszen csak a szellemileg vak nem látja be, hogy még a már meghatározott, de rossz törvény ellen is nemesak szabad alkotmányos eszközökkel működni, de éppen a haza java érdekében, szükséges is annak megváltoztatására törekedni. Ez az állambölekeség és alkotmányosság követelménye. Aztán nagyon naivok is ezek a jó „liberális“ urak. Arezul ütök a békés polgártársat s aztán nyomban kezét nyujtnak neki: Béke legyen velünk! Elrabolják a békés honfitárs jogát, igazát, lelki nyugalmát s aztán felszólítják a földre tiportat: Béke legyen velünk! Gonosz kézzel felgyujtják a békés szomszéd házát, aztán ölbetett kézzel kiáltják oda az égetteknak: Oltásotok a tüzet, nehogy az egész község lángba boruljon!

Nagyon naivok, a mikor a sérelem eltávolítása, s megfelelő elégtétel nélkül a békében hisznek és remélnek. Az egyházpolitikai javaslatok megszavazásával semmi esetre sincs kimondva az utolsó szó. Az alkotmányos harezot csak ezután veszi fel igazán a kijátszott választó kath. polgárság. Erről biztosak lehetnek. Most csak a vihar közeledését hirdető szélesend van, itt-ott némi sokat jelentő tüneményekkel. A sértet jog és igazság természetes vezérei hallgatnak. Hogy ez a hallgatás nem a megnyugvás és béke jele, azt eléggé bizonyítják az elhangzó mementók a kormány fülébe: A szt. István-napi beszéd és Budavárában, a Schlauch baboros, méginkább a győri hitbuzgó püspök felköszöntője. Bizonyítják a mind sürűbben alakuló kath. körök, nyomdák, lapok, — a

én megint baloldalivá lettem, csak azzal nem voltam most már tisztában, hogy milyen párti leszek majd a gyűlés végén. Ha tudtam volna előre, melyik párté lesz az utolsó szó, akkor könnyű lett volna a jövendőlés, de mert nem tudtam, hogy melyik oldalon fogják az utolsó szót kimondani, azért én nem is mertem jevendőlni, hanem bizonyos remegések között vártam a vita berekesztését.

Az utolsó szó kormánypárti szónoké volt és én a győzedelmes kormánypárttal tudomásul vettem a miniszter leiratát és mint jobboldali hazafi távoztam a gyűlésteremből.

Most tapasztaltam én először életemben, milyen hatalmas erő rejlik az utolsó szóban. Itt érlelődött meggyőződéssé bennem az a nézet, hogy azé a győzelem, a kié az utolsó szó.

Ezek után remélem szerkesztő barátom, nem kérdezed tőlem az okát annak, hogy miért nem szándékozom az utolsó szót neked átengedni. Egyszerűen azért, mert azt akarom, hogy nekem legyen igazam.

Megértheted most már, miért győz mindig a kormánypárt. Azért, mert az ővé az utolsó szó. A katolikusokat azért szavazták le és a polgári házasságot azért szavazták meg, mert nem a katolikusoké volt az utolsó szó, hanem a kormánypárté.

Ha azt akarod a hírlapi polemiákban

a hithü katolikusok megindult szervezkedése a választásokra, a hitvédelemre elszántan kész alsópapság türelmetlensége a főpapság látszólagos tétlenségével szemben s legujabban a napi lapok között a hithü katolikusok nemes védelmi harezát egymagában nyíltan és bátran vezető „Magyar Állam“ sajnálatos összetűzése a kath. hitvédelmi harez első hivatott vezérével, a herezegprimással, mivel ama türelmetlenségnek kifejezést adott

Vihartherhes felhő tehát az egyházpolitika, melynek villámlásából hasztalan iparkodnak kiolvasni a „liberálisok“ a béke szivárványszíneit. Vagy magukat, vagy másokat ámitanak tehát a liberálisok, a mikor a sajnós konfliktusból tőkét iparkodnak kovácsolni a katolikus tábor megbontására vagy megbenítésére. Hiába magasztalják a farizeusok ez alkalommal a primást, mint a béke apostolát, azt a primást, a kit csak nem rég fanatikus barátok neveztek s utezai szitokkal illettek. Hiába magyarázzák ténykedésébe saját politikai intenczióikat s azt a hitárulással határos feltevést, mintha a primás elítélve a „Magy. Áll.“ törekvéseit, a kormány politikájába belenyugodnék. Nem. Ez öntámitás vagy mások ámitása. A hgzprimás és a „Magy. Áll.“ ugyanegy ezélra tör. Mindkettőt ugyanazon lelkesedés vezeti. Csak talán az egyik, csak talán a másik ment tovább. De összetalálkoznak majd a harezteren és együtt fognak örvendeni az előbbutóbb bekövetkezendő közös győzelemben.

Nem kevésbbé komor felhő hazánk egén a gazdasági válság. A „liberális uralom“, a mely két kézzel markol bele zsarnokilag a lelkiismeretekbe s a család szentélyébe, teljes szabadságot engedett a lelkiismeretlen tőkének és önérdekből mások romjain táplálkozó, szédelgő üzletnek. A dogmatikus liberalizmus lelketlensége, mely a jog és igazság feltétlen érvényét tagadva s annak kuforrásául csak az állam-mindenhatóságot tartva, a „bevégzett tények“ előtt

is, hogy neked legyen igazad, az utolsó szót semmi áron se engedd ki a markodból, mert a nagy közönség magatartása éppen olyan, mint az enyém volt husz éves koromban. Annak ad igazat, a kié az utolsó szó.

Porond.

A nagyratörök.

Messze földön híresek az álmosdi szt. Anna napok. Mégis csak okos emberek voltak azok a régiek, a kik a bucsut ezen ünnepre tették; nyáron az ünnepség is megragadóbb s utána szerte széjjel a faluban a multság is jobban sikerül. Ime ottan a pázsiton, szabad ég alatt, mily tüzesen tánczol a fiatalság! Van hejje hujja, hogy volt, ne hadd magad Schlésinger! a vecsernyétől virradtig. Az sem utolsó, a mi a kuglizóknál s a közelében felállított kártya-asztaloknál történik. Röpül a golyó, tánczol a báb, csatog a kártya, csengnek a poharak, de azért akkora a komolyság, mintha a kenyérmezei ütközetet vívnák. A házakban is mindenfelé nagy a szives-látás; ne merjen az az álmosdi határhoz közeledni, a ki azt állítja, hogy nálok Anna-napkor nem jól mulatott. Nem tér ép fejjel haza.

A nap már leáldozott. A vidéki vendégek hazatértek, csupán az álmosdiak mulatnak tovább a póznákra tűzött lámpák fé-

hódol, bármily jogtalanok is legyenek azok, állandóvá tette a militarizmust, ezt az ezerfejtű szörnyeteget, a mely a nemzetek minden csep vérének kiszívja. A liberalizmus látja ezt, de nem képes szabadulni tőle, mert a jog és igazságnak magasabb régiókban székelő forrását el nem ismerve, a „bevégezett tények“ érvényét csak az anyagi erőben rejlő hatalommal képes fenntartani. Nagy katonaságra van tehát szüksége, a nagy katonaság miatt sok és igen sok pénzre, s hogy pénzre tegyen szert, szüksége van a tőkére, a nagy tőkét előteremtő kereskedelemre és üzletre, az ezeket folytató érdekszövetkezetekre s ezek támogatására hitelműveleteiben. Innen ered a liberális államokban a tőke-uralom és a mercantilizmus tulságos dédelgetése és ennek nyomában mindenütt az egyesek meggazdagodása mellett a nagy tömegek elszegényedése és tönkremenése.

Hazánkra már 20 év óta nekezedik ez a libeláris uralom. És mi az eredmény? Az adórendszer a végletekig nyomja a productiv erőket. A kis ipar tönkrement. Az elhanyagolt földbirtok a legnagyobb válságban küzd a reá rakott aránytalan nagy terhek alatt. A nagy és kis birtok kisajátítása napirenden, a gentry pusztul, a gazda nem kap munkást, a földművelő lázong és a socializmus karjaiba dől, az iparos és földműves nem találván e hajdan tejjel s mézzel folyó földön éltet adó hazára, kivándorol. És ezzel szemben mit tesz a kormány? — Egyházipolitikai minisztert nevez ki a földművelési ügyek élére, a ki életmentő programm helyett — az egyház ellen menydörög. A rendőrséget szervezi és katonaságot, küld — Hódmezővásárhelyre és a kormánylapok hazafias ömlengései közt s a bpesti zsidó gabonakereskedők távolmaradásával megbuktatja az a n t i s e m i t i k u s Bécs magvásárát, azt a magvásárt, a melyet 23, mondd huszanhárom éven át — csupa magyar hazafiságból — no de más körülmények között — támogatott és diadalra juttatott.

nyénél. A plebánosnak, a jó Kovássy bácsinak verendáján is fölgyul egy pár gyertya két asztalra való társaságot világitva meg ezüstös fényével. Az egyik körül négy elegáns öltözötű uri ember ül, kik szenvedélyvel tarakkoznak ott már ebéd óta; a másikat jobbára napbarnított arcú s kérges tenyerű falusi gazdák fogják körül, kiknek egyszerű fekete kabátjai közül csak a tisztelendő ur talárja s egy városiasnak látszó fiatal ember világos öltözéke válik ki. Oly komolysággal ülnek ott, mint Róma tanácsa, midőn azon töprengett, békét adjon-e a karthagóiaknak, vagy megüzenje nekik a háborút.

Végre egy éltes gazda töri meg a csöndet:

— Tisztelendő atyám! A hallgatás, az igaz, arany, de mikor szólni kell, mitsem ér. Ime, az éjszaka már nyakunkra ült, de még egy okos gondolat sem hozott világosságot fejembe. Beszéljen fiammal, ha tud s vegye rá, hogy maradjon velünk!

— Pista fiam! — kezdé beszédjét az ezüsthüvelyű agg megindultan — tudod, hogy te a Hatházi család egyetlen sarja, voltál eddig gondjaink tárgya s most már mindnyájunk büszkeségét képezed. Fensőbb tanulmányaidat — Istenek hála — elvégezted; a válasz-uton vagy, hogy tehetségeiddel a világban szerencsét próbálj, vagy köztünk

Ime ez a „liberalizmus“ eredménye és a jelen helyzet képe.

Dr. Hortoványi Lózsef az egyházipolitikai reformokról.

Tisztelt polgártársaim!

Feleslegesnek tartom annak fejtegetését, hogy a liberalizmus s szabadelvűség, csak egy igen roszul álcázott ürügy, a nemzet ámitására s félrevezetésére kitalált jelszó, mely alatt a vak engedelmességhez szokott párt szolgálai alázatossággal követi fentartóját: a kormányt, mely hogy leplezze a nemzettel szemben is önző törekvését: az állam tekintélye és az állam hatalmi érdekeinek nevében folytatja önző uralmát.

Önök, azt hiszem eléggé tisztán látnak s tudják jól, hogy a sokszor hangoztatott liberalizmus és szabadelvűség üres jelszavak, az állami érdekek alatt mindenkor a kormányérdek, az állami hatalom mögött a kormányhatalom s a nemzeti érdekek helyett az uralmon levő pártérdek dolgozik, ezek a valódi rugók, amelyek a hazafias törekvések mögött rejlenek.

Hogy mennyiben sikerült ez ámitás, minő egyéb indokok játszottak közre, hogy újból ugyane kormány bizott meg s minő eszközökkel vitte keresztül a főrendiházban a javaslatokat, végre ahol terrorizálni kellett, mint lépett szövetségre az utca elmeivel s fogadta fel azokat a nemzeti közvélemény nyilvánítására s a főrendiház elleni tüntetésekre, a főpapok megodbalására s a mágnások jnzultálására, miként vásárolta meg az eddig ellenzéki irányban működő hirlapokat, miként buktunk el négy szavazattal, mindezzel nem foglalkozom, de egyet nem hagyhatok felemlítés nélkül, oly eseményt, mely a magyar parlament, de talán a világ összes parlamentjei történetében páratlanul áll.

A kormánypártban akadt közel harminc

maradj. De én arra kérlek mindnyájunk nevében, hogy ne hagyj ol bennünket, hanem légy a miénk!

— De bátyám! — felelt az ifju — Ugyan mi czélja volna életemnek itt a falun? Nem kell-e inkább tehetségeimet a nagy világban érvényesítenem?

— A nagy világban? Ugyanazt mondták előtted azon szerencsétlenek is, kik a szomszéd asztalnál kártyáznak. Ismered életök történetét?

— Oh igen. Az első ottan K ö r m ö s Mátyás, a nagy fináncz-kapacitás. Pénztáros volt, nem tudom, hol. Egy vizsgálat néhány ezer frt hiányt fedezett fel a kaszsjájában, a minek semmi egyéb, mint az ügyetlen kezelés volt az oka. De a törvény szigorú s ő csakis hivataláról való lemondással s vagyona jó részének feláldozásával tudott megszabadulni a börtöntől.

A másik Halál Péter, az örökké szigorló orvos. Esküdjözik, hogy tanárai azért buktatják meg minden vizsgán, mert Halál a neve.

A harmadik Vértes János. A fővárosban előkelő hivatalt viselt. Egy összeszólalásnál falusi módra ököllet szolgáltatott magának igazságot. Midőn a közvélemény hangosan felzudult ellene, baza jött az ősi birtokra gazdálkodni. Azóta embergyülölő.

bátor ember, kinek önérzete nem engedte meg, hogy magára kényszerítsen oly politikát, a melyet sem ő, sem a párt azelőtt nem vallott, a melynek alapján ők mandátumot sem nyertek, ezek kiléptek a kormánypártból s a polgári házasság kérdésében az ellenzékhez csatlakoztak s ezáltal a kormány s vele együtt a reform sorsa az ellenzéknek volt kiszolgáltatva.

Önök azt kérdik tőlem, hogy hova fog ez vezetni?

E rendszer teljes bukására és felbomlására.

Érzi ezt a kormány és pártja egyiránt, és hogy ez minél később következzen be vagy ha lehet elkerültesse, most egyedüli feladata szövetségeseinek segítségével e reformokat a gyakorlatban gyorsan életbe léptetni. Most már taktikáját megváltoztatja.

Békét hirdet a haza nevében, békeért könyörög, hogy az egyházipolitikai reformok kerüljenek le a napi rendről, ne beszéljen erről többé senki, s ő, akik eddig szövettek minden elemmel, a kik nem válogattak az eszközökben, csak hogy célt érjenek, most békét követelnek s az állam hatalmával, büntetéssel fenyegetik azokat, a kik e reformok életbeléptetését akadályozzák s ő, a kik fizetett izgatókkal terrorizálták a közvéleményt, most izgatással vádolják s fenyegetik már előre is azokat, a kik e leendő törvény ellen a küzdelmet előre bejelentik.

Mit szólnának önök ahhoz, ha az uton valaki váratlanul esellel önöket megtámadva kirabolná s azután a béke érdekében követelné, hogy hallgassanak, legyenek csendben, ne merjék visszakövetelni elrablott vagyonukat, különben önök ellen mint lázadók s rendbontók ellen alkalmazzák a törvény szigorát.

Ez a kormány s pártja és szövetségesei sem tettek egyebet, mint hogy önök ellen, a magyar társadalom ellen, esellel intézték a lehető legfurfangosabb orvtámadást az által, hogy e reformokat az önök megkér-

A negyedik Fura Dániel. Igen kedves ember, csak egy hibája van. Elméletben fölfedezte az örök mozdonyt, de gyakorlatban sehogy sem akar neki sikerülni.

A másik asztalnál a kártyázók között ekközben nagy élénkség támadt. K ö r m ö s Mátyás, a nagy fináncz-kapacitás osztott s magának igen kitűnő kártyát adott.

— Bravó! — kiáltja — nagyszerű a kártya. Segit a huszas.

Az öreg pap kimondhatatlan keserűség érzetével néz végig rajta a tulsó asztaltól s fájdalomtól rezgő hangon mondja, hogy mindenki hallhatja:

— Nem segít terajtd, fiam, többé semmi e világon.

Azután ismét a fiatal emberhez fordult.

— Látod Pista! Ezek a szerencsétlenek is vérmes reményekkel indultak neki az életnek egykor, mint te most s csakhamar szárnyszegetten hullottak alá. Ilyenek maradnak nekem; elszegényedett, elégedetlenségök miatt hasznavehetetlen emberek, kiknek egyedüli vigasztalásuk a kártya s a boros pohár.

S azt mondod, hogy ninesen életezélod a mi kis községünkben. Hát a templom, a mi örömünk és büszkeségünk, annak fentartása nem az-e? Hát az iskolának czélszerű vezetése? Nem szép föladat-e reád

dezése nélkül, az önök nevében hozták felszínre. A képviselőválasztások alkalmával mélyen hallgatott erről minden párt, akkor más volt a liberalizmus elengedhetlen követelménye, más alapon nyert mandátumot minden párt s most mégis azon közvélemény nevében követelik e reformokat, mely azokról az egyedül illetékes módon a választásokon nem is nyilatkozhatott s arra akarják kényszeríteni, hogy azokról a jövőben sem nyilatkozhatassék.

Megrabolták e törvénnyel az önök legszentebb jogait, megfosztották Magyarországot kilenc millió katolikusát egyik sarkalatos hitelvüknek érvényesülésétől, mely a házasságot szentségnek jelentette ki, de amely többé az állam előtt egyszerű ügyasság.

Kényszeríteni akarják az ország tulajdonképpeni többségben levő katolikusait hitelveiknek megtagadására, kényszeríteni arra, hogy a házasság felbonthatatlanságát ne higgyék, kényszeríteni arra, hogy annak felbonthatóságát elismerjék, kényszeríteni arra, hogy a házasságot, melyet ami hitelveink szentségi jelleggel bíró, s a siring tartó frigynek ismernek, azt önök többé annak ne higgyék, hogy a nőt, kit eddig önök hitves társnak feleségnek tekintettek, ne ennek, de oly alárendelt lénynek egyszerű üzlettárgynak tekintsék, akit akkor lökhetnek ki abból a családból, amelyet vele, annak feláldozásával alapítottak, amikor önöknek tetszik!

Azt akarják, hogy hitelveink, lelkiismereti szabadságunk ez eltiprását, a családi élet eddigi szilárd alapjának ez elrablását, tőrjék tehát békével, azt akarják, hogy nyugodjanak meg ebben békességesen, mert az önök által választott törvényhozók, népképviselők ilyen törvényt hoztak az önök nevében, ennek szentesítését kiereszkolták, a szentesített törvénynek pedig mindenki készségesen engedelmességet tartozik.

E békepolitika, az ámitás betetőzése lenne, de én meg vagyok győződve, hogy ez ámitás sikerülni nem fog s valahára felébred, az oly régóta nyugvó oroszlan, az a kilenc millió magyar katolikus, kiket e törvények

nézve, hogy mint értelmes, tanult ember, tanácsaiddal, jó példáddal vezetheted ezt a jó, de tudatlan népet a község ügyeiben és gazdálkodásban. Nem életezél-e egy művelt, de egyszerű nővel családot alapítani s élni boldogan, nem háborgatva magas ambíciók által, de tevékenyen?

— Ugye Pista — szólalt közbe Telkes János, egy öreg gazda oly értelemmel, mint ha egy sokkal érzőbb, gyöngédebb s szeretőbb sziv lopódzott volna durva poszó-kabátja alá — ugye velünk maradsz?

A fiatal ember szomoruan rázta fejét.

— Megnyertem a parthit — hangzik a szomszéd asztalnál a Kőrös Mátvás szava. Tíz, tizenkettő, harminczöt, kilenczven, százegy! — Csalás, ügyetlenség, elosztotta! — kiáltja a másik három.

Az öreg plebános pedig meggörnyedten jár föl s alá a verendán s azok lármájára nem is ügyelve, mormogja maga elé:

— Ezek maradtak meg nekem. Hiyenné válik az a jó fiu is.

(Folyt. köv.)

életbeléptetése után az állam védő szárnyai alul kilöktek. Mert védi az állam, sőt törvénybe iktatja a vallás szabadgyakorlata révén a hitetlenséget és vallástalanságot, a felekezetenélküliséget, de nem ismeri el sőt üldözi az ország többségét alkotó katolikusok azon hitelvét, hogy a házasság szentségi jelleggel bír s az felbonthatatlan, a siring tartó kötelék.

Nem hiszem, hogy Magyarország kilenc millió katolikus, ha egyháza s hitelvei iránt még oly nagy közönnyel legyen is, ne ébredjen öntudatra, hogy megrabolt egyháza, hitelvei, korlátozott lelkiismereti szabadsága visszavivására ne ragadja meg azt a fegyvert, amelyet a magyar alkotmány minden polgár számára biztosított s ne vivja ki a győzelmet jogainak ezen elrablói ellen. Ez egyedüli s egyetlen fegyvere, amelylyel saját sorsa felett rendelkezik a képviselőválasztás, ahol saját sorsa felett határozhat.

Hazánk.

A csanádi egyházmegye középtemesi alesperesi kerülete a napokban Liebligen gyűlést tartott s elhatározta, hogy a zsolnai kath. naggyűlés összes határozatait magáévá teszi s azok érvényesítését minden rendelkezésre álló törvényes eszközzel elő fogja segíteni. A gyűlés elhatározta továbbá, hogy egy, Szent István nevére alapítandó kath. egyetem költségeire gyűjtést indít, illetőleg a megindított gyűjtéshez hozzájárul s végül az egyházpolitikai javaslatok ellen megindított kath. akció vezérének: Zichy Nándor grófnak feliratilag fejezi ki elismerését és köszönetét.

Tárcza-cserék a miniszteriumban.

Hir szerint az ősz folyamán nagy mérvű tárczacserék lesznek a kormányban. Hieronymi átvénné a kereskedelmi, Lukács pedig a pénzügyi tárczát, míg Reiszig államtitkárt belügyminiszterré léptetné elő Wekerle.

Községi jegyzők gyűlése. A községi jegyzők országos egyesülete aug. hó 26-án tartotta meg f. é. közgyűlését Budapesten, Kunze Imre elnökle alatt. A közgyűlés első dolga az volt, hogy Hieronymi belügyminisztert tiszteleti taggá választotta. Az elnök évi jelentése a jegyzőket igen közletről érintő közigazgatási reform kérdését csak mellékesen tárgyalja, bár itt-ott azt sejteti, hogy a jegyzők ezzel a reformmal épen nincsenek megelégedve. Szegedy Albert nem vette tudomásul a jelentést, épen azért, mert nem tartalmaz e kérdésre nézve irányadó programot. Ezután a napirendet tárgyalta a közgyűlés s a községi közigazgatás, a jegyzők fizetése nyugdíjügye tárgyában a miniszterhez intézendő emlékiratot levette a napirendről, mert a községi törvény javaslat tervezete most készül a miniszteriumban.

Külföld.

Konferencia a Vatikánban. XIII. Leó hir szerint konferenciára hitta össze a gör. kel. egyesült pátriáchákat és érsekeket, kikkel azon módozatok felett fog tanácskozni, melyek mellett a gör. nem egyesült egyházak

a kath. egyházzal egyesülhetnének s a pápa egyházi főhatóságot elismerhetnék.

A németországi katolikusok 41-ik nagygyűlése augusztus hó 25-én nyílt meg Kölnben 4000-nél több részvevő jelenlétében. Az ismerkedési estélyen vagy 4000 ember vett részt. Köln városa a nagygyűlés tiszteletére ünnepi diszt öltött. Az első zárt ülés másnap volt Custodis elnökle alatt, ki lelkes taps és tetszés közepette azon óhajának adott kifejezést, hogy az 50-ik nagygyűlés is Kölnben tartassék meg. Ezután felolvasták XIII. Leó pápának a nagygyűlés helyi bizottságához intézett levelét, melyben apostoli áldását küldi a nagygyűlésnek. Erre a nagygyűlés Orterer-t, a bajor centrum párt tagját választotta elnökévé. A többi tisztviselők megválasztása után megalakultak az egyes albizottságok is. A római kérdés bizottsága elhatározta, hogy a lüttiichi nemzetközi értekezlet határozatával egybehangzásban újból óvást emel a pápa világi uralmának megszüntetése ellen. A nagygyűlés 29-én véget ért. Elfogadott határozati javaslatai közül meg emlitendő még az is, mely a jezsuitáknak Németországba való teljes visszabocsátását követeli. A nagygyűlés egyben lelkes elismerését fejezte ki a magyar katolikusok vezérférfia Zichy Nándor gróf iránt.

Vidék.

— **Bereg-Szt.-Miklós.** Ujabb esemény hiányában egy régiebb dologról teszek említést, melyről még sem érdemleges reklamokban, sem hírlapi levelezésben nem olvastam. Nem fér a fejembe, mért veszködnek a magyarok külföldi ásványvizek után, holott még a külföldi logteknitelyesebb orvosok szerint is Magyarország ugy élvezeti, mint gyógyerejű ásványvizekben felül mulja sok tekintetben a külföld valamennyi ásványvizeit és sokkal gazdagabban is el van látva. Igy pl. hogy a sokból csak egyet emlitsek, az égvényes savanyuvizek közül tekintélyes szakértők véleménye és tapasztalás szerint is, a Schönborn Buckheim gróf tulajdonát képező ugynevezett „Luhi Erzsébet” forrásvíze mint kitünő pezsgő viz kellemes italul, kiváló diaetikus viz első helyen áll és oly vidékek számára, melyek rosz ivó vízzel bírnak (ugy tudom Szatmár és vidéke is ide tartozik,) vagy oly járványok fellépése idején, melyeknek eredete fertőzött ivóvízre vezethetők vissza (Cholera, Typhus, Malaria) ezt a vizet a természet csodaadományának lehet tekinteni. — De nem csupán élvezeti jó tulajdonsága, hanem méginkább gyógyító ereje teszi felettébb ajánlatossá a „Luhi Erzsébet” forrás vizét, melyet méltán neveztek el ujabban magyar gissübblinek. A „Luhi Erzsébet” forrás vizének gyógyító erejére nézve Kletsinszky V. tanár a bécsi wieden-i es. és k. közkórházban általában, dr. Nuszer Lajos közkórházi igazgató pedig részletesen a következő véleményezést adta „Luhi Erzsébet” forrás viz gyógyító hatása felől: A „Luhi Erzsébet” forrás — ugymond — nagy jelentőségű gyógy viz, mely kitünő eredménnyel használtatik tulságos gyomorsavképződésnél és következményeinél ugy mint gyomorrágás, savanyu felbőfögésnél, a gyomornyákhártya kimaradásánál és gyomorfekélynél (Chlorosis következtében is!)

Továbbá: idült gyomor hurutnál . . . ideges gyomorgyöngeségnél (Dispepsia) étvágytalanságnál, idült bélhurutnál. A torok gége, és hörgők idült hurutos állapotában stb. Nevezett orvos a gondozása alatt álló munkácsi kórház betegeinél tapasztalta a gyógyvíz előnyös hatását. Ez elég ok tehát arra, hogy ne veszködjünk betegségünkben külföldi gyógyvizek után csupán azért, mert azok külföldiek; becsüljük a magunkét nemcsak azért, mert könnyebben juthatunk hozzá, hanem főleg azért, mert sok tekintetben felülmulják a külföldieket, melyeket újabban már mesterségesen is gyártanak. — Ráadásul közlöm még azt a szomorú hírt, hogy aug. hó 27-én d. u. 5 órakor helységünkben nagy tűz támadt, mely 5 házat és két kazal szénát emésztett fel.

— **Beregvár**-ba most jön először a gróf Schönborn Bucheim egész családja. A számos tagu család két hónapot szándékozik mostan tölteni Beregváron, mely Beregmege legszebb és legtöbb pénzbe került épülete.

— **A munkács-sztrabicsói** vasut vonalon aug. 27-én klusárkai születésű libapásztornak egyik lábát a gőzös elszakította. A szerencsétlen ember a városi kórházba szállítatott.

— **Mező-Aranyos** községben vagy két héttel ezelőtt Budapestről jövő postagalamb szállt le. A jámbor lakosoknak, kik ritkán lépik át kicsiny falujuk keskeny határát, fogalmuk sem volt, hogy még postagalamb is létezik a világon s csak az tünt fel nekik, hogy az idegen kis galamb egész nap ott repdes körülöttük s minden este a bíró házára repül; mint eltévedt, ártatlan utas a törvény öre közelében érezte magát legnagyobb biztonságban. A bíró fia nappal lajtorját helyezte a kis galamb állandó helyeig s éjjel sikerült neki a kis galambot foglyul ejteni. De meg kell válnia tőle, mert a galamb szárnyainak bolsó oldalán nyomtatott betűkkel áll tulajdonosának neve: „Dirner Gyula Budapest Orczykert” s a másik szárnyon „Przemysl” cseh városnak neve. A sikárlói körjegyző, hova e község tartozik, felvilágosította a népet, hogy az olyan galamb, melynek segélyével egyik országból a másikba lehet üzenni, mily nagy szolgálatot tesz a hadászat s a társadalom terén, mi persze mind oly esodálatosan meszeszerűen hangzik e népnek, mely oly keveset tud a világ előhaladottságáról. Egyszermind tulajdonosságának is irt az illető czimre. S ez uttal is tudomására hozatik az érdekeltnek, hogy bizonyára elveszettnek hitt galambját ott megkaphatja.

— **Volócson és Verebes** községben a Galicziából Magyarországra akár vasuton, akár az országuton bejövő utasok egészségi megvizsgálása végett 8 hét óta két budapesti orvos van felállítva napi 8 forint díj mellett. Hála Istennek, eddig a kolera nem lett ide átczipelve, és most, hogy a párnapi meleg után az őszi hűvös idők eljöttek, biztosan remélhetni, hogy az idén Magyarország meg van mentve a kolerától.

— **Szobránczi fürdő**, A fürdő csak szept. 15-ig lesz nyitva. A fürdői szezon végének közeledtével a fürdő vendégek száma is nagyon megcsökkent. Jelenleg körülbelül már csak 20 vendég tartózkodik ezen a jó levegővel és speciális vízzel megáldott fürdőben.

— **Tiba**. Vidékünkön aug. 27-én este 8—9 óra tájban iszonyu orkán dühöngött. Több házról az ablakokat letörte mindenesztül; élelmi asztagokat, szénás boglyát, sőt házfedeleket is döntött le. A sötétség teljes

volt. A kertekben a gyümölcsfákat nagyobb részt letördelte, a gyümölcs a földre került. Fákat forgatott ki gyökereitől s roppant erővel több méter távolságra dobta. A községben okozott kár nagy s a mi fő, templomunk tornyán a körülbelül ezelőtt 18 évvel készült kereszt sem tudván ellenállani az orkán hatalmának, annyira meggörbült, hogy minden perczen lezuhanásától lehet tartani.

Tanügy.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter Schürger Pona okl. tanítónót az orosz-komorócezi állami ellemi iskolához, — Tarnóczy Izabella okl. tanítónót pedig a mező-kaszonyi állami ellemi iskolához rendes tanítónővé nevezte ki.

Helyi hírek.

— **Egyházi kinevezések.** Hirly József erdői plébános szentszéki ülnökké, dr. Binder András lelkiigazgató a papnevelő intézetben a bölcészet tanárává, Wolkenberg Alajos a neveléstan tanárává, Krasznay Zsigmond m.-szigeti káplán pedig a tanítónőképzésbe tanárrá nevezetett ki.

— **Jékel** Antal nyug. lelkész a szerviták rendjébe lépett s a szokásos noviciátusi éveket Bécsben fogja tölteni.

— **A kir. kath. főgymnasiumban** a beiratások f. hó 1. 2. 3-án történtek meg. A beírott növendékek száma 430. I.: 92, II.: 74, III.: 59, IV.: 60, V.: 52, VI.: 31, VII.: 36, VIII.: 26. — A helyiség szűk volta miatt az idén is csak I. és II. osztály lesz párhuzamos. A tanulók számának rohamos növekedése a gymnasium épületének mielőbbi kiépítését feltétlenül szükségessé teszi. — Mi csak gratulálunk az országszerte jó hírnévnek örvendő gymnasiumnak, hova az ország minden részéből növekedő arányban sereglenek a tudományozomjas muzsafiak.

— **Áthelyezés.** Fiszter Károly fehérgyarmati káplán hasonminőségben T.-Ujlakra küldetett.

— **Áthelyezés.** Papp Vincze jászpáti kir. járásbíró az igazságügyminiszter törvényszéki bírói minőségben a helybeli kir. törvényszékhez helyezte át.

— **A városi központi választmány** f. évi szept. hó 2-án d. u. 4 órakor ülést tartott, a melyen az 1895. évi országgyűl. képviselő választók névjegyzéke ellen beadott felszólamlási kérvények felett hozott határozatot. A határozatok f. évi szept. 20—30-ig közszemlére tételnek ki s az ellen az érdekeltek a kir. kuriához felebbezést adhatnak be.

A helybeli alsó-foku kereskedelmi iskola, melyet eddig a kereskedők testülete tartott fenn, a jelen iskolai évtől kezdve az ezen évben kiadott új miniszteri szabályrendelet következtében más szervezetet nyer. A kereskedők testülete az iskolát, a melynek átalakítása az eddiginél több költségbe fog kerülni, a városi törvényhatóságnak adta át. A városi gazdasági tanácsnak az iskola újjá szervezésére vonatkozó beható javaslatát a városi tanács elfogadta s a közgyűlés utólagos jóváhagyásának reményében a szervezeti szabályzat szerint megalakítandó kereskedelmi tanonciskolai bizottságba: Antal Dánielt, Dr. Farkas Antalt, Deák Kálmánt, Gillyén Józsefet, Haller Ottót, Jákó Mihályt, Páskuj Imrét, Lengyel Imrét, Lövy Miksát, Markos Imrét, Morgenthal Mihályt, Sarmaságh Gézát, Dr. Schöber Emilt, Teutelbaum Hermant és Dr. Fodor Gyulát tagokul 3 évi időtartamra megválasztá. — Az iskola-bizottság tegnaptartá meg alakuló gyűlést, a melyben elnökké egyhangulag Dr. Farkas Antalt, alelnökké Antal Dánielt, jegyzővé Deák Kálmánt, gondnokká Morgenthal Mihályt választá meg; ezután kijelölé az igazgatót és tanárokat a városi közgyűlés választása alá s minden intézkedést megtett arra

nézve, hogy a f. hó 10-én tartandó városi közgyűlés jóváhagyásával az új iskola már e hó 16-án megnyitható legyen.

— **Az iparos tanonciskolában** a növendékek osztályonként való berendezése e héten esütörtökön és pénteken d. u. 5—7-ig történik meg. Az igazgatóság felhívja mindazon iparosokat, kik üzletükben tanulót tartanak, hogy azokat, kik eddig esütörtökön jártak iskolába, e hó 6-ik napján, azokat pedig, kik pénteken jártak tanóra, e hó 7-ik napján d. u. 5 órakor azon terembe szíveskedjenek elküldeni, hol eddig tanultak.

— **A lemergi** országos kiállításon való tömeges megjelenésre hívja föl a „Szamos” lap társunk szerkesztősége Szatmár város és vidéke közönségét. A kirándulásban részt vehetnek polgári osztály és rangkülönség nélkül férfiak és nők; különösen a gazdaközönségnek, iparos és kereskedő osztálynak áll érdekében e kirándulás. Az indulás ideje és a részletes program f. hó 2-án a polgári társaskör helyiségében állapított meg. Az indulás f. hó 13-án lesz és pedig a reggeli fél 7 órakor vonattal; az utazás 4 napra van tervezve, 2 nap az oda és vissza-utazásra és 2 nap a kiállítás és Lemberg város megtekintésére.

— **Bucsuestély.** Folyó hó 2-án szép közönség gyűlt össze egy a klerus, mint a világi elemből a kath. kaszinó üvegtermében Ratkovszky Soma, volt képezdei tanár bucsu-bankettjére. Az ünnepélytől nem lehet eltagadni a kedélyességet, bár másrészt bizonyos lehangoltság uralkodott, mert mindenki érezte, mily sokat veszít társadalmunk és e város tanügye Ratkovszky Soma távozása következtében. A toasztok hosszú sorát Szalay Sándor nyitotta meg s Fodor Gyula, Jaskovics J., Bodnár G., Bender, Bakcsy és Havasi folytatták, kiknek az ünnepelt mély megindulással válaszolt. Elénk tetszést arattak Ruprecht A., dr. Csánk István és dr. Steinberger F. szellemes felköszöntői; majd a város ős főkapitánya bucsuzott el ékes szavakkal a „tanítók érdekes nevelőjétől”. — Mikor a társaság szétszózlott, lelkes, harsogó éljen közt kísérte ki az ünnepeltet.

— **A magyarországi pinczerek** Szatmáron tartandó országos kongresszusának sorrendje és tárgysorozata s következő: Szept. 22-én gyülekezés a szatmári „Vigadó” nagy termében. Délelőtt 10 órakor a kongresszus megnyitása. 1. Üdvözlő beszéd az egybegyűltekhöz. 2. Elnök, alelnök, jegyzők választása. 3. Előadó ismerteti az országos kongresszus czélját: a nyugdíj létesítésének az ügyét. 4. A nyugdíj-szervezet felolvasása. 5. A tervezet tárgyalása. 6. A szabályok és az emlékirat kidolgozására bizottság alakítása. 7. A nyugdíj ügyére vonatkozó esetleges indítványok. 8. Záró beszéd.

— **A szatmári pinczér-egyesület** zászlószentelési ünnepélyének sorrendje. A szatmári pinczerek jótékony egyesülete 1894. évi szept. hó 23-án a r. kath. székesegyházban tartja meg zászlószentelési ünnepélyét. Az ünnepély lefolyása a következő: szept. hó 22-én, meg a megelőző napon este minden érkező vonatnál küldötség várja a vidékről jövő vendégeket, míg a főfogadtatás szept. hó 22-én reggel 6 óra 23 perczkor a Debreczen felől érkező vonatnál lesz, a mikor is a legtöbb vidéki egyesület s vendég érkezését várja a rendező bizottság. Szept. hó 22-én délelőtt a „Vigadó” nagytermében a magyarországi pinczerek tartják meg első országos kongresszusukat a létesítendő nyugdíj-intézmény ügyében. A kongresszus végeztével délután 6 órakor gyülekezés a „Zöldfa” szálló előtt, a honnan a menet zenével és fáklyákkal vonul a zászlóanya lakása elé. A fáklyás zene után a Weisz és Kalocsai sörsearmokában ismerkedési estély. Szept. 23-án reggel fél 8 órakor veszi kezdetét a gyülekezés a „Vigadó” nagytermében, a hol a koszoru-leányok, vőfélyek s a lobogóik alatt megjelent vidéki egyesületek és vendégek előtt a zászlóanya ünnepélyesen átadja az egyesület vezérférfiainak a zászlót. Fél 9 órakor megindul a menet a főrendező által csoportosítandó sorrendben a r. kath. székesegyházba, hol a zászlószent-

telési ünnepély törlenik. A szertartás után a menet a színházba vonul, a hol a diszített színpadon a szegbeverési ünnepség fog lefolyni.

— **A súlyos tüdővész gyógyítása.** Az igen előre haladt mellbajt eddig azért nem lehetett meggyógyítani, mivel a gyógyszer nem juthatott el a tüdőbe. Most dr. Lőrinczy F. speciálista budapesti zöldfautezai intézetében finom és belül üres tüvel beszurnak a mellkasba s a különleges gyógyanyagot direct befecskendik a beteg tüdőrésszbe. Az eljárás nem fájdalmas, mivel a beszúrás kokainnal érzéstelenné tétetik. Az eredmény rendkívüli.

— **Egy általános folttisztító szer,** mely minden foltot a ruhákból biztosan és nyomtalanul eltávolít, már régóta égető szükségessé vált, főképen a könnyű és világos öltönyök idényében. Egy ilyen kitűnő szer egy angol legujabb találmánya, hozzáátéve még, hogy igen olcsó, mert darabja csak 20 kr. Ez „Rose” általános foltzappana a „rózsá”-val, mely mindenütt gyógyszerárakban, gyógyáru-, rövidáru-, illatszerek- és fűszerkereskedésekben kapható. Nagyban és ha esetlegesen készlet valamely helyen nem volna, 25 kr előre beküldése mellett bérmentve küldetik Visnya Sándor által Pécsset. Szatmáron kapható: Gillyén József, Literáty Elek gyógyszer-, Haller Ottó és Győri József üzletében.

Szerkesztői üzenetek

Róma K. Két ösztövr esztendő nem a világ. Ha elmulik, ön megérkezik. A perczet sokan lesik.

N.-Kapos. Az ujoncz jó kedvvel és bátran rukkolt be. A szellemi fegyvergyakorlaton jókedvvel veszen részt. Egyébként pedig egészséges mint a piros dinya és nyugodt mint az aludttej.

Tiba B. Szép lenne, ha folytatásba menne legalább időnkint egy-egy bakatell levelező lapon.

G. Gy. A szélrózsa melyik irányában van tartózkodása? Váródik ám a munka folytatása.

Ó-Kanizsa M. A kérdéses művek mind elfogytak. Üdvözet.

Nyilttér.)*

Nálunk kapható különleges sörfaj!

Van szerenesénk a n. é közönség szives tudomására hozni, hogy mától fogva a hirneves, bajor módszer szerinti, erős és sötét

kőbányai barátsör (Mönchsbeer)

éttermünkben kiszolgálva lesz.

Felhívjuk a n. é. közönség figyelmét ezen felséges italra.

Mély tisztelettel

Weisz és Kalocsai.

*) Ezen rovat alatt közlöttékért nem felelős a Szerk.

Vasuti menetrend.

Érvényes 1894. május 1-től.

Állomások.		Személyvonat		Vegy.vonat	Személyvonat	
<i>Szatmár—Debreczen.</i>						
M.-Sziget	indul	11:30	6:00	1:35	3:56	
Királyháza	érkezik	1:51	7:47	4:45	5:47	
Szatmár	indul	3:55	9:06	9:52	7:09	
Szatmár	érkezik	4:05	9:14		7:16	3:45
Nagykároly	érkezik	5:23	10:13		8:15	5 00
Debreczen	indul	7:50	12:16		10:16	7:45
Budapest	érkezik	1:50	8:15		5:50	
*) Debreczentől gyorsvonat.						
<i>Szatmár—Királyháza.</i>						
Budapest (Debreczenig)	indul	7:10	Sz. v. 2:10	Sz. v. 8:25		
Debreczen gyorsvonat	érkezik	3:05	7:09	3:28		
Nagykároly	indul	5:09	10:29	5:54		
Szatmár	érkezik	6:23	11:47	6:46	V. v. 12:21	
Szatmár	indul	6:31	12:02	7:00		
Királyháza	érkezik	7:42	1:33	8:20		1:55
M.-Sziget	indul	9:56	4:30	10:45		
<i>Szatmár—Nagybánya.</i>						
Nagybányáról	indul	5:50	3:30			
Szatmárra	érkezik	8:56	6:38			
Szatmárról	indul	6:43	7:27			
Nagybányára	érkezik	9:58	10:38			

Az éjjeli idő (esti 6:00-tól reggeli 5:59-ig) a perczekjelző számok aláhuzásával van kitüntetve.

Legbiztosabb óvszer a kolera hagymáz és egyéb fertőző betegségek ellen!!

Tökéletes fertőtlenítés! Teljesen szagtalan!

Önműködő tözegszóró-closettek

Belföldi és külföldi szabadalmak! Szobai árnyékszék mindenféle tetszős alakban. Árnyékszék-berendezések, kórházak, laktanyák iskolák, iparvállalatok, szállodák stb. részére

Magyar tözeg- és műtrágya-ipar részvénytársaság.
Igazgatóság: Budapest, IV. Városház-tér 9. (Marisházár).

Fertőtlenítő és szagtalanító tözegpor! Tözegatom! Mindennemű tözeggyártmány nagy raktára.

Különlegesség:
emberi és városi hulladékok ipari- és gazdasági értékesítése. Várostitítási és elfuvarozási vállalatok szervezése. Műtrágyagyártás. Részletes tervekkel, költségvetésekkel és eredeti bizonyítványokkal szívesen szolgál az igazgatóság.

1-6
Az orsz. közegészségügyi tanács által többszörösen ajánlva!!

WEISZ ALBERT

Az Egyesült Magyarhoni Üveggyárak
Részvénytársaság
SZATMÁRI FŐRAKTÁRA.
DEÁK-TÉR.

Legnagyobb választéku gyári főraktár,

üveg, porcellán, tükör, és lámpaárakban

a legolcsóbb gyári-árak mellett.

DISZES ALKALMI AJÁNDÉKOK,

Herendi fayence és porcellán különlegességek

ÉPÜLET ÜVEGEZÉSEK,

diszes képeretkezések és

foltos tükrök ujjá ezüstözése a legjutányosabb áron. 1-6

Gyári árok. Nagyban és kicsinyben.

„PÁZMÁNY-SAJTÓ“

SZATMÁRON

Deák-tér.

29. szám.

Deák-tér.

Tisztelettel alulirott ajánlom a nagyérdemü közönségnek becses figyelmébe a

„PÁZMÁNY-SAJTÓT“,

mely egészen új gyors-sajtóval, amerikai géppel és lyukasztó géppel, nagy választéku új betűkkel s minden egyéb szükségessel bőven van felszerelve s így képes a könyvnyomdák körébe tartozó bármely munkát, u. m. :

FOLYÓIRATOK,
K Ö N Y V E K,
ROVATOS IVEK,
HIRDETMÉNYEK,

NÉVJEGYEK,
MEGHIVÓK,
GYÁSZJELENTÉSEK
LOBOGÓK

stb. nyomását

gyorsan, csinosan, pontosan és olcsón végezni.

Szatmáron, 1894.

A „Pázmány-sajtó“ igazgatósága.